

Prof. Dr. S. Oğuz Kayaalp: Ün için de, un için de akademik hayata girilmemeli

Ömer Çakkal

SD Dergisi olarak ülkemizde alanlarının zirvesine yükselmiş isimlerle röportaj yapmayı, gerek mesleki gerekse yaşanmışlık manasındaki büyük birikimlerini okurlarımıza ulaştırmayı önemsiyoruz. Ancak koskoca bir ömrün yorgunluğunu üzerinde taşıyan isimlerle bazen son röportajlarını yapmış olmak, bizlerde tarihi güç hislere neden oluyor. 1 ay önce Ankara'da evinde röportaj yaptığımız Prof. Dr. S. Oğuz Kayaalp'in vefat haberini, dergiyi baskıya hazırladığımız günlerde aldık. Ülkemizde farmakolojinin anayasası niteliğinde kitaplara imza atan ve 1949'da adım attığı akademide 40 yıla yakın aktif görev yapan Kayaalp, aynı zamanda yaklaşık 65 yıldır Türk tıp eğitiminin de yakın tanığı olmuştur. Oğuz Hoca ile bulutlu bir Ankara gününde evinde buluşmuş ve eşi Türkan Hanım'ın harikulade çayı eşliğinde Türk tıp eğitiminin dününü ve bugünü, farmakoloji eğitimindeki gelişmeleri, doktora eğitimindeki sorunları, eğitim sistemimizdeki kara delikleri, ilaç araştırmaları ve popüler bir konu olan yerli ilaç üretimini konuşmuşuz. Kendisine Allah'tan rahmet, acılı ailesine başsağlığı diliyoruz.

Tıbbiyeye adım atığınız 1949'dan bugüne Türkiye'de tıp eğitiminin, akademinin 65 yıllık tanığısınız. 50-60 yılda neler yaşandı, ne gibi değerlendirmeleriniz olur?

Bu sorunuza kendi pencereden yanıt vermek isterim. Ben farmakoloji uzmanlığına başladığımda beklentilerim

büyüktü. Çalışkan, meraklı, tıbbi seven tıp okumaya başlamış ve tıbbın da daha çok araştırma yönünde hevesli olan bir gençtim. Asistanlığımın ilk yıllarında farmakolojiyi beğenmedim ve düş kırıklığına uğradım. Aslında hocalarım ülkesini seven, yenilikçi, iyi niyetli hocalardı ancak zamanın koşulları gereği iyi bir eğitim koşulu bulamadım. Onun için Amerika'ya gidip hem eğitimimi sürdürüp hem de çalışmayı düşündüm. Zaten o zamanlar Amerika'ya gitmek adeta modaydı. Amerika'da iş bulmak kolaydı. Amerika'da büyük bir vakıf, Rockefeller Vakfı'nın burs desteği ile 2 yıllık master eğitimi yapmak Michigan Üniversitesine gittim. Orada gördüm ki Türkiye'de Ankara'da gördüğüm gibi farmakoloji dar bir alan değilmiş. Araştırmacılar için gayet geniş bir alanmış. Sadece alt dallarından birine bile yoğunlaşsam hayat boyu iş yüküne talip olabileceğimi anladım. Türkiye'de iş bulamıyorum, eğitim imkânı bulamıyorum. Orada ise yaşam boyu beni tatmin edecek bir şeydi. Yani o yıllarda farmakoloji özelinden baktığımızda tıp eğitimimizde durum bu şekilde idi. Amerika'daki eğitime çok şey borçluyum.

Bugüne baktığınızda neler söylersiniz?

Tabi bugün tıp eğitimi alanında yurtdışı ile ülkemiz arasındaki kalite farkı azaldı. Ben şahsen öğrencilerime hem çağa uygun bir eğitim vermeye çalıştım hem de öğrencilerimin yurtdışına gidip eğitim görmeleri için elimden gelen gayreti gösterdim. Türkiye'deki tıp eğitiminde kapsamlı bir gelişmeyi, değişimi Hacettepe modeli oluşturdu. Hacettepe'nin kurucusu Prof.

Dr. İhsan Doğramacı Türk tıp eğitimi modernleştirmek, çağdaşlaştırmak bakımından önemli katkılarda bulunmuştur. Kendisini minnet ve rahmetle anıyorum.

Hacettepe, Türk tıp eğitiminde önemli bir ekol. Hacettepe, tıp eğitimimizde ne gibi yeniliklere sebep oldu?

İhsan Doğramacı geniş görüşlü, vizyon sahibi bir pediatristti. Fakat tıbbın geneli hakkında da görüşleri, deneyimleri olan biriydi. Aldığı asistanları oldukça titiz bir şekilde seçti. Onların ülke içinde ve dışında en iyi eğitimin verilmesi için sistematik çalışmalar yapıldı. Başlangıçta Hacettepe adeta yabancı bir cisim gibi görüldü. Bilhassa da Türkiye'de en eski, en yerleşik üniversite olan İstanbul Üniversite'nde tıp fakültesi mensupları Hacettepe'yi küçümsedi, ona karşı bir tutum takındı. "Bu eğitim modeli Türkiye'ye uygun değil" dediler. Tabi Hacettepe kendisini ispatladı ve Anadolu'da pek çok tıp fakültesinin kurulmasına fiilen katkıda bulundu. Oradaki öğretim üyelerinin yetişmesinde büyük katkıları oldu. Ve böylece ülkemiz ile dünyanın modern ülkeleri arasındaki fark törpülenmiş oldu. Ben Ankara Üniversite'nde eğitim gördüm ama Hacettepe'de de eğitim verdim.

Peki farmakoloji özelinde neler söylersiniz?

Ben farmakoloji asistanlığına 1957'de başladım. Farmakoloji o günden bu güne büyük gelişmeler gösterdi. Bizim zamanımızdan sayı, kalite ve çağdaşlık bakımından hayli kısıtlıydı, bazı sorunlar

vardı. Ankara Üniversitesi'nde aynı zamanda Hıfzıssıhhanın laboratuvar şefi olan bir Alman farmakolog hocamız vardı. Araştırmaları, kitapları olan bir hocaydı. Hitler zulmünden kaçan ve Atatürk'ün kucak açtığı kimselerdendi. İstanbul Üniversitesi'nde Prof. Dr. Akil Muhtar'ın kurduduğu bir farmakoloji kürsüsü vardı. Avrupa ve Amerika'daki farmakolojinin gelişimi birbirinden etkilenmiştir. Amerikalılar farmakolojiyi Avrupalılardan öğrenseler de onlardan daha çok geliştirmişlerdi.

Tıp eğitimin sorunları düşünüldüğünde ne gibi tavsiyeleriniz olur?

Eğitimde rol model önemlidir. Bunu gözden kaçırmamak gerekir. İkinci eğitimi yönetenler yani bugün YÖK gibi kurumlar planlarını iyi ve realist bir şekilde yaparlarsa, siyasete bulaşmadan hareket ederlerse, Atatürk'ün yaptığı gibi ülkesini içten severek ülkesine sahip çıkarsa mutlaka olumlu yönde gelişmeler olur. Burada şunu söylememe izin veriniz: Ben Atatürk'ü üstün yetenekli ve geniş vizyon sahibi bir şahsiyet olarak onu kendime rol modeli görmeye çalıştım. Onun prensiplerini benimsemesi, Türkiye için yaptıklarının iyi incelenmesi gerekir. Hani herkes kendi yerinde Atatürk olsaydı ne yapardı diyerek düşünürse, buna göre plan ve program yapıp çalışırsa tıbbın gelişmesi ivme kazanacaktır. Fakat bugün ülkemizde durum tam böyle değil. Ben yani Atatürkçü Düşünce Derneği'nin üyesi değilim. Bu derneğe karşı herhangi bir şekilde art fikirleyim yok ama böyle etiket Atatürkçülüğü yapılmasına karşıyım.

O zaman bu açtığınız pencereden ilerleyerek ben size bir şey sorayım. Atatürk ülkemizde Sağlık Bakanı olsaydı veya işte YÖK Başkanı olsaydı veya işte bir üniversitemizin tıp fakültesinin dekanı olsaydı Türk tıp eğitiminin ileriye gitmesi için ne yapardı?

Tabi bunu somut olarak cevaplamak zor. En iyisini yapmaya çalışırdı. O şekilde söyleyeyim.

"Adet yerini bulsun diye doktora eğitimi verilmemeli"

Ülkemizde doktora eğitiminin mevcut durumu ve sorunları hakkında görüşleriniz nelerdir?

Doktora eğitimi, akademideki en önemli aşamadır. Geleceğin öğretim üyesinin kalitesini, başarısını, verimliliğini, eğitim kurumlarımızın potansiyelini belirleyen bir unsurdur. Üzerinde titizlikle ve kiskançlıkla durulmalıdır. Fakat maalesef ülkemizde doktora eğitimi çok sulandırılmış durumdadır. Bugün bir ODTÜ'de, Boğaziçi'nde veya İTÜ'deki doktora eğitiminin kalitesi ve verimliliği ile sayısı yüzü geçen üniversitedeki doktora eğitimi aralarında

büyük farklar var. O bakımdan doktora eğitimi henüz hazır olmayan üniversiteler vermemelidir. Her üniversite doktora eğitimi vermemelidir. YÖK bu planlamayı yapmalıdır ama bunun üzerinde durmuyorlar. Anadolu'daki üniversitelerde doktora eğitimi görenler eğitimlerinin bir kısmını bu köklü üniversitelerde sürdürmelidir. Bir nevi rotasyon yapılmalıdır. Bugün pek çok üniversitemizde lisans eğitimi için öğretim üyesi bulmak mümkün değilken çok daha üst düzey eğitimin sunulması gereken doktora eğitimi için bu nasıl olacak? Adet yerini bulsun diye doktora eğitimi verilmemelidir. İkinci bir husus olarak doktora eğitiminin başarısını ölçen sınavların Türkiye çapında yapılması gerekir. Böylece eğitimdeki farkı da, seviyeyi de anlayabilelim. Hatta öğrenci seçimine yönelik sınavlar da Türkiye çapında yapılmalıdır ve bu alanda köklü üniversitelerin hocalarının yönetimine ağırlık verilmelidir. Doktora eğitiminin her aşamasında ülke genelinde standartlar olmalıdır. Bu sistem, olan ve olası sorunları da asgariye indirir. Köklü üniversitelerde görev yapan öğretim üyeleri, yeni kurulan üniversitelerde de ders vermelidir. Ben Hacettepe'de ders verirken Anadolu'daki pek çok okulda da derslere girdim. Öğretim üyeleri ülkemizde eğitim-öğretim yaşamına ne gibi katkıda bulunabilirler, kendilerini yetiştiren ülkelerinin sorunlarına

"Üniversite hocalığını seçmek için bir defa önemli ölçüde motivasyonunuzun olması lazım. Sırf bana üniversite hocası desinler diye, doçent olayım, profesör olayım diye bu hayata girmek istemek çok saçma ve sonuçları itibarıyla hayal kırıklığına neden olacak bir şey. Bu yönü, işin aldatıcı tarafıdır. Araştırma yapmak için önüne geçilemez bir merakınız ve azminiz yok ise hiç bu kapıya yönelmeyin. Girdikleri yerde geride kalırlar, adeta dışlıların arasına girmiş kum gibi ezilirler ve sistemi de kirlenmiş ve sıkıntıya sokmuş olurlar."

“Öğrencilerle hocalar arasında duvarlar olmamalıdır. En doğrusu sorgulayıcı öğrenci davranışıdır. Ha hoca bunu otoritesine karşı bir çıkış olarak görebilir ama bu da o hocanın küçüklüğünü gösterir. Böyle hocalar iyi bir eleman da yetiştiremez. Bilakis senin canını da sıkırsa, senin otoriteni ve karizmanı çizer gibi de olsa gene de öğrencinin bu davranışını tasvip etmek gerekir, hiç olmazsa bastırmamak gerekir. Dekanların ve rektörün kapısı öğrenciye açık olmalıdır. İşte Batıdaki ile bizdeki üniversite yaşamındaki kalite farkında en önemli sebep budur.”

ne gibi çözümler üretebilirler, bu konuda kafa yormalıdır. Örneğin ben bugün 35 yaşına basan farmakoloji kitabımı hazırlarken ders gören öğrenciler ve ders alan öğrenciler için ne gibi bir kaynak hazırlanabilir diye düşünerek hazırladım. Ders notlarının kitap haline getirilmesi, orijinal bir kaynak hazırlanması yıllarımı aldı. Kitabımı halen de güncelliyorum, revize ediyorum, eksiklerinin tamamlamaya çalışıyorum. Şimdi yanıma aldığım editörlerle, genç arkadaşlarımla kitabı güncelliyorum.

1955'te akademik yaşama adım attınız. 45 yıl akademide bulundunuz. Yaklaşık 10-15 yıldır da akademik hayatı dışarıdan gözlemliyorsunuz. Şunu sormak istiyorum: Ülkemizde akademik hayatın artıları ve eksikleri neler? Akademik yaşamı tercih edenler için, gençler için, üniversite öğrencileri için ne gibi önerilerde bulunursunuz?

Üniversite hocalığını seçmek için bir defa önemli ölçüde motivasyonunuzun olması lazım. Sırf bana üniversite hocası desinler diye, doçent olayım, profesör olayım diye bu hayata girmek istemek çok saçma ve sonuçları itibarıyla hayal kırıklığına neden olacak bir şey. Bir defa buna önem vermesinler. Bu yönü, işin aldattıcı tarafıdır. Hayat boyu öğrenmek için, araştırmak için, öğrendiklerini kendisinden sonra gelenlere öğretmek için hoca olunur. Böyle bir idealleri olmalı. Araştırma yapmak için önüne geçilemez bir merakınız ve azminiz yok ise hiç bu kapıya yönelmeyin. Ün için, bir de tabiri caizse un için akademik hayata girmek istemesinler. Bu düşünceyle gelirlere zaten başarılı da olamazlar. Doktora eşliğini atlamak, doçentlik tezini vermek çok kolay şeyler değil. Girdikleri yerde geride kalırlar, adeta dışlilerin arasına girmiş kum gibi ezilirler ve sistemi de kirlenmiş ve sıkıntıya sokmuş olurlar. Bir diğer konu da kişilik yapısıdır. Belirli meslekler için belirli kişilik yapısı gerekir. Akademik hayata başvuranlar mümkün olsa da bir kişilik testine tabi tutulsalar.

“Bilim merakla gelişir, Türkiye’de merak etmek adeta yasaklanıyor”

Nasıl bir kişiliğe sahip olmalılar?

Bir defa meraklı olmamalar. Merak olmadan araştırma yapılmaz. Her şeye karşı bir merak, öğrenme isteği varsa başarılı olursunuz. Şimdi çarşı pazarda az sayıda meraklı turşucu, meraklı köfteci gibi tabelalar görürsünüz. Toplumumuzda meraklı insanların sayısı o kadar azdır ki, meraklı olanlar böyle öne çıkarlar. Tabii olumlu manada değil! Meraklı olmak kötü bir şeymiş, normal olmayan, olmaması gereken bir şeymiş gibi görülür. Türkiye’de eğitim sistemi meraklıları bastırır. Meraklı çocuklar yaramaz çocuklar olarak gö-

rülüp bastırılır. Soru sormak kabahat olarak görülür. Ülkemizde maaalesef bir otoriteye itaat kültürü aile düzeyinde, okul düzeyinde temel teşkil eder. Otorite ve bastırma kültürü ta aileden başlar. Şimdi böylesi bir altyapıdan, böylesi bir temelden gelen bir insan kaynağı içinde merakını koruyabilen, soru sorabilen genç öğretim üyelerinin sayısı oldukça az. Siz, size sunulana razı olmamalısınız. Onunla yetinmemelisiniz. Yerleşmiş sisteme tabi olmayacaksınız, fikirlerinizi ortaya koyma cesaretiniz olacak. Öteki türlü iyi bir hoca olamazsınız. Bir de şu var: Soru sormak ile sorgulamak, saygısızlıkla aynı şeymiş gibi addediliyor. Terbiye başka şeydir, kendi fikrini edep ve usulüyle, korkmadan dile getirmek başkadır. Türkiye’de sanki birinin olması diğerinde de neden olacakmış gibi görülüyor ve adeta tedbir olarak meraklı olmak, sorgulamak adeta yasaklanıyor. Ben mesela derslerimde hocalarıma soru sorardım ve hocalık yaparken de öğrencilerimi soru sormaya teşvik ederdim, hatta tahrik ederdim. Çünkü bilimsel eğitimin önemli bir kısmı, hocanın anlattıklarını öğrencinin öğrenmesi, özümsemesi ya da sınavlarda başarılı olması değildir. Ya nedir? Hocanın anlattıklarını sorgulaması ve acaba doğru mu değil mi diye düşünmesi, yeni bir yorum yapmaya çalışması, yerleşmiş hipotezin dışında başka bir tez geliştirmeye çalışmasıdır. Ben soru sorardım, bazen de itiraz ederdim. Beni küçümseyen, terbiyesiz, arsız kimse olarak gören, ters cevaplar veren hocalarım oldu.

Neden? Siz bir saygısızlık yaptığınız için mi?

Hayır hayır. Ben hiçbir zaman hocalarıma saygısızlık yapmadım. Hocanın söylediği husus doğru ama şöyle de olabilir. Ben bunu söylemek istiyorum ama adam kendi söylediğinin dışında bir argüman kabul etmiyor. Kendi otoritesine meydan okuma olarak kabul ediyor. Hatırlıyorum psikiyatri stajında başasistana bir şey sordum, “Siz bu hastaya böyle dediniz. Fakat şöyle de olamaz mı?” Adam bana, “Sen yan düşünüyorsun, yandan düşünüyorsun” dedi. Yanlış hatırlıyorsam yandan düşünmek şizofreninin bir belirtisidir. Adam yani bana hakaret olarak söyledi. Baya bir reaksiyon gösterdi. Parantez içinde söyleyeyim, sonradan bu kişi Allah rahmet eylesin intihar ederek yaşamına son verdi. Demek ki onda bir psikolojik bozukluk vardı, bende yoktu. Hani Hz. Muhammed’e ya da Hz. Ali’ye atfedilen bir söz vardır ya, “Bana bir harf öğretmenin 40 yıl kölesi olurum” diye; ben hep bu anlayış içinde oldum. Ama bu anlayış soru sormayı, sorgulamayı engellemez. Yabancı hocalarda böyle bir şey yoktu. Onlar bilakis soru sormaya, sorgulamaya teşvik ederlerdi. Bir somut örnek vereyim: Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi’nde okurken Nathan Scheinfinkel adında İsviçreli bir fizyoloji hocamız vardı. Bu hoca bir

kitap yazıyor. Burada bir araştırmasına dair sonucu ders kitabı materyali olarak sunuyor. Kalbin fizyolojisi ile ilgili bir husus. Ben bunu okudum ve sorguladım. Baktım, hocanın verdiği verilerle imkân yok bu sonuca ulaşılmaz. Ve 2 ders arasında hocaya durumu anlattım. Adam baktı, "Evet siz haklısınız, Ben bunu düzelteceğim" dedi. Aradan sonra ders başladı ve hoca 2. derse başlarken kitabında hata yaptığını ve düzelteceğini söylerken bana da teşekkür etti ve yanındaki Mehmet isimli Türk doçent yardımcısına beni laboratuvarında demonstratör yapmasını söyledi. Tabii yardımcısı bu tavsiyeyi yerine getirmede ve yanına sınıfın güzel kızlarından bir iki tanesini demonstratör yapmayı tercih etti. (Gülüyor) Diyeceğim o ki bizde bunlar yanlış giden şeylerdir. Öğrencilerle hocalar arasında duvarlar olmamalıdır. En doğrusu sorgulayıcı öğrenci davranışıdır. Ha hoca bunu otoritesine karşı bir çıkış olarak görebilir ama bu da o hocanın küçüklüğünü gösterir. Böyle hocalar iyi bir eleman da yetiştiremez. Bilakis senin canını da sıkarsa, senin otoriteni ve karizmanı çizer gibi de olsa gene de öğrencinin bu davranışını tasvip etmek gerekir, hiç olmazsa bastırmamak gerekir. Dekanların ve rektörün kapısı öğrenciye açık olmalıdır. Fiili anlamda da açık olmalı, onlar da ulaşılabilir olmalıdır. İşte Batıdaki ile bizdeki üniversite yaşamındaki kalite farkında en önemli sebep budur.

"Bir paradoks gibi görülüyor ama Sağlık Bakanlığı bu konularda YÖK'ten daha ilerici"

İzniliniz olursa biraz da farmakoloji camiası hakkında görüşlerinizi almak istiyoruz. Türk Farmakoloji Derneği farmakologları ne kadar kapsamakta? Gene camianın otoriteyle yani Sağlık Bakanlığı ve YÖK ile ilişkileri nasıl?

Camiamızda iyi bir dayanışma, iyi bir meslektaş ilişkisi var. Dünyada bu alanda gelişmeler takip ediliyor ve zaman zaman raporlarla zaman zaman da toplantı ve sempozyumlar ile meslektaşlarla paylaşımlar yapılıyor. Genç farmakologlar kişisel gelişimleri noktasında destekleniyor ve sempozyumlara katılımları için gerektiğinde masrafları dernek tarafından karşılanıyor. Bu bakımdan bir sorunumuz yoktur. Otoriteyle ilişkilerine gelince bir defa YÖK'ün yanına yaklaşamazsınız. YÖK öyle bir kuruluş ki bilimin ilerlemesi, mesleğin gelişmesi ile fazla bir ilgisi yok. Sadece klasik disiplin, cezalandırma ile ilgileniyor. Bir paradoks gibi görülüyor ama Sağlık Bakanlığı bu konularda YÖK'ten daha ilerici. Özelden farmakoloji ve genelde bilimin gelişmesi bakımından YÖK'ten daha ilerici ve bilinçli diyebiliriz. Avrupa Birliği ile uyum için yeni yeni düzenlemeler yaptı, yönetmelikler yayımladı. Bunların bir kısmının aslında YÖK tarafından yapılması lazımdı. Onlar yapmadı, Sağlık Bakanlığı

yaptı. Sağlık Bakanlığında bunu yapan genel müdür sıradan bir eczacıydı ama mesleğini seven, Türkiye'nin gelişmesini için neler yapılması lazım geldiğine dair sorumluluğunu kalpten hissederek bir kimseydi. Örneğin Sağlık Bakanlığı biyoeşdeğerlik, biyoyararlanım ve jenerik ürünlerin orijinal ürünlerle biyoeşdeğerliğinin kanıtlanması hususunda girişimde bulundu. Klasik farmakoloji eğitiminin, uygulamasının yeterli olmadığı ve klinik farmakoloji eğitiminin geliştirilmesinin lazım geldiği, Bakanlığın Avrupa Birliği uyum yasa ve yönetmelikleriyle ortaya çıktı. Bu eksikliğin giderilmesi için YÖK bir adım atmadı. Klinik farmakoloji ile ilgili modern uygulamaların birçoğunu Sağlık Bakanlığı getirdi. Ne şekilde getirdi? Üniversitelerin öğretim üyelerini danışman olarak kullanmak ve onlara görev vermek suretiyle bunu yaptı. YÖK ise bu potansiyeli görmedi. YÖK ve TÜBİTAK üniversitelerdeki bu potansiyeli görmedi. YÖK bu bakımdan statiktir, dinamik değildir, gericidir. Yani gericiydi, şimdi inşallah değişmiştir.

"Hekimler farmakoloji kitaplarını okumak yerine ilaç mümessillerinin verdiği bilgilerle ilaç reçete ediyor"

Türkiye'de "klinik ilaç araştırmaları" ve farmakologların buradaki durumunu nasıl değerlendirirsiniz?

İlaç geliştirirken yapılan çalışmalar, eninde sonunda insanların üzerinde ilaçların denenmesini gerektirir. Klinik ilaç araştırmaları ülkemizde mutlaka yapılmalıdır. Ancak bu konuda henüz yeterince potansiyelimiz yok. Eksiklerimiz var. Klinik araştırmaların tıp fakültelerinde yerleşmesi için birçok önkoşul var, bunların sağlanması lazım. Bu konunun düzenlenmesi önemlidir. Önüne gelen kendisini klinik farmakolog zannedebilir, kapısına klinik farmakolog yazabilir. Klinik ilaç çalışmaları multidisiplinerdir, bir ekip çalışmasıdır, büyük oranda insan kaynağı gerektirir. Ülkemizde başlangıçta bu tür çalışmalar kötülendi. İlaç firmaları, hekimlerin ilaçların içeriklerini çok fazla bilmesini istemezler. Bu doktrini kısmen de Sağlık Bakanlığı'na da kabul ettirmişlerdir. Böylece hekimler farmakoloji kitaplarını okumak yerine ilaç mümessillerinin kendilerine verdiği bilgilerle yetinerek ilaç reçete ettiler. Bu durum, böyle devam ediyor.

Ülkemizde ulusal ilaç üretimi konusuna nasıl yaklaşmalıyız?

İlaç üretimi, ilaç tüketimi ile ilgili bir konudur. İlaç ürettiğinizde maliyetinizi çıkartıp karlılığınızı sağlayabilecek bir pazar var ise üretimi yaparsınız. Türkiye'nin kapasitesi sınırlı, hasta popülasyonu yetersiz. Yabancı pazara da sahip değiliz. Hal böyleyken "Yerli ilaç üretilsin" demek, hani

Prof. Dr. S. Oğuz Kayaalp, 1931 yılında Kastamonu'nun İnebolu ilçesinde doğdu. 1955 yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesini bitirerek tıp doktoru oldu. 1960 yılında aynı üniversitede uzmanlık eğitimini tamamlayarak farmakoloji uzmanı oldu. 1970 yılında profesörlük unvanını aldı. Yurtdışında aldığı eğitimlerin ardından Ankara ve Hacettepe Üniversitelerinde çok uzun yıllar hocalık yaptı, Anadolu'da kurulan pek çok tıp fakültesinde farmakoloji derslerini verdi. Farmakoloji alanında "Klinik Farmakolojinin Esasları ve Temel Düzenlemeler" ile "Akılcı Tedavi Yönünden Tıbbi Farmakoloji" kitaplarını hazırladı. Aralarında TÜBİTAK'ında bulunduğu pek çok kurumun araştırma ödülüne ve Sağlık Bakanlığı Üstün Hizmet Ödülüne layık görülen Prof. Kayaalp, Türkiye Bilimler Akademisi'nin de şeref üyesiydi.

"Türkiye'nin de kendi ürettiği bir otomobil olsun" demek çok anlamsız ve çağdışıdır. Bu konuda başka bir husus olarak da şunu ifade etmek isterim: Ülkemizde 70'lerin anarşi ortamında bazı solcu gruplar, "Kendi ilacını kendin yap?" diye sloganlar attılar. "Tamam, kendi ilacımızı yapalım. Ama yerli ilaç üretilememiz için bize denek lazım" dediğiniz zaman bu sefer de "İnsanımızı kobay yapıyorlar" diye itiraz ettiler. Bu yaman çelişkiyi de yaşadık.

Hocam son olarak halkımızın tüketim alışkanlıklarını hakkında neler söylersiniz?

Türkiye'de ilaç tüketim konusu pek sıhhatli sayılmaz. Hastalar kolay telkin edilebilir durumda. Halkımız düşünceden çok duyguya önem veriyor. Halkımızın bu konuda aydınlatılması gerekir. TV'lerdeki kamu spotlarıyla, okullardaki eğitim müfredatında bu konulara yer verilerek halkımız bu konuda bilinçlendirilmelidir. İlaç tüketiminin hekim tarafından yönetilmesi gerekir. Eczanelerden ilaçların geri ödemeye tabi olanlar hariç reçetesi olarak alınabilmesi gerçeği tüketim konusunda sorun yaratmaktadır. Ayrıca piyasaya ilaç sunumunda da az da olsa eksiklik ve sorunlar vardır. Örneğin bazı ilaçların paranteral şekilleri sunulmamıştır. Sadece oral şekilleri vardır. Sabit kombinasyon şeklindeki ilaç ürünlerinin komponentlerini tek başına içeren ürünler piyasada yoktur. Bu durumda hekimin kombinasyon şeklindeki ilaç ürünlerini bilinçli bir şekilde reçetelenmesi mümkün olmaz. Ayrıca gene sabit kombinasyon şeklindeki ilaçların bütün doz opsiyonları piyasada bulunmamaktadır. Örneğin hidroklorotiazid içeren kombinasyonda 12,5 mg'lik opsiyon pazarlanmamış olduğu halde 25 mg'lik opsiyon pazarlanmamıştır.